WARHOLA
çağdaş sanat dergisi — contemporary art magazine

LEMAN S. DARICIOĞLU İLE PERFORMANS SANATI VE SON PERFORMANSI 'ZEHİRLENMİŞ PRENSES' ÜZERİNE SÖYLEŞİ

'Kalp TC', 2016

Leman S. Darıcıoğlu kimdir? Bugüne kadar neler yaptı?

1985'te İzmir'de doğdum. Üniversite için Istanbul'a gelerek burada kendime bir hayat kurdum. İstiklal caddesi'nin AVM'lerle dönüşmediği zamanlarda punkın son zamanlarını yakaladım. Ardından Mimar Sinan Üniversitesi sosyoloji bölümünde tezimi tamamlamadığım bir yüksek lisans eğitimi aldım ve bu sayede Ali Akay, Sibel Yardımcı, Emre Zeytinoğlu, Meral Özbek, Yıldırım Şentürk gibi dünyama yeni dünyalar katan, ufkumu genişleten çok değerli hocalardan dersler alma, onlarla paylaşma şansına sahip oldum. Anti militarist hareket, kent hareketi, göçmen hareket, feminizm, LGBTİ+ hareketi gibi çok çeşitli toplumsal hareketlerin bir parçası oldum. Uzun zaman LGBTİ+ politikasıyla aktif bir şekilde ilgilendim. Bu yıllar beni yapan yıllar oldu. Zira LGBTİ+ hareketi yalnızca basın açıklamalarının, yürüyüşlerin organize edildiği bir alan olmanın ötesinde beraber bir yaşamın kurulduğu, heteroseksizmin dışında bir etiği, gündeliği, dili, estetiği vb. araştırdığın bir hareket ve bugün sahip olduğum bakış açımı, duruşumu bu döneme, o zamanı paylaştığım lubunyalara borçluyum. Derken bir gün bir noktada aktivizm alanından çıkmaya, sözümü başka alanlardan duyurmaya karar vererek sanat üretimine başladım. Sanat, yaşamak istediğim dünyaları yaratmaya mümkünat tanıyan ütopyalar haritam oldu o günden beri ve kendimden, kendi gündemimden, bazen içinden geçemediğim bir duygu durumundan, bazen yaşadığım bir deneyimden vb. filizlenen işler ürettim.

2012'de video sanatıyla başladığım sanat hayatıma 2014'ten beri ağırlıklı olarak performans ile devam ediyorum. İlk işim 'Philia' adlı bir video işiydi. Adını Deleuze'ün philia için yaptığı "kan bağından özgürleşmiş bir aile" olarak tanımlamasından alıyor. Heteroseksüel, ikili cinsiyet sisteminin dışında bir biraradalık, farklı bağlar üzerine bir işti.

Fotoğraf ve videoyla ilgilenirken fluxus tekrarları adıyla uzun soluklu bir projeye girişmiş bir performans kolektifi olan Istanbul Queer Art Collective'le ilişkilenmeye başladım. Tuna Erdem, Seda Ergül, Onur Gökhan Gökçek'in kurduğu kolektife Burak Serin ile beraber 2014 yılında katıldık. Kolektif ile beraber performans sanatıyla tanıştım ve kendimi performans sanatçısı olarak adlandırmaya başladım. Bu tanımlama benim için sanatı bir keşif ve deneyim alanı olarak ele alacağım anlamına geliyordu. Kolektif ile birkaç video performans sonrası ağustos 2014'te yaptığımız ilk canlı performans, sanatın bedenen/bedende vuku bulmasıydı ve bu dolayımsızlığın gücü neredeyse tüm sanat pratiğimi bu alana kaydıran itici güç oldu. İzleyici ile bir dolayımın araya girmemesinin performansa çok büyük bir potansiyel verdiğini ve performansın performans sanatçısı için belki de en çok yine bu dolayımsızlıktan dolayı dönüştürücü olabileceğini düşünüyorum. İlk performansımdan beri hayat ile, şeyler ile kurduğum ilişkiyi derinleştiren, kendimi tanıdığım, sınırlarımı, korkularımı, yapıp yapamadıklarımı, neyi nasıl yapıp neyi nasıl yapamadığımı, yaralarımı, hazzımı, arzularımı, gücümü ya da güçsüzlüğümü ortaya döken bir iç görü sağladı bu alan benim için. Performans aynı zamanda süreden, süreçten, yani zamandan bahsetmeden düşünemeyeceğimiz bir alan ve bu nokta performansı ölüm ve hayatla bir ilişkiye sokuyor bana kalırsa. Bu gibi düşünceler ve hisler ile projelerimin büyük çoğunluğu performans oluyor üç yıldır. Şimdiye kadar performansın, hareket araştırmasından uzun süren dayanıklılık performanslarına, okuma performanslarına, iğne kullandığım performanslara kadar birçok dalı içerisinde gezindim. Kişisel projelerimin ve Istanbul Queer Art Collective'in yanı sıra Işıl Eğrikavuk, Murat Adash, Ali Emir Tapan gibi sanatçıların projelerinde performansçı olarak bulundum ve kolaboratif projeler ürettim.

Yanı sıra benim için bu maceranın başlangıcını oluşturan fotoğraf ve video henüz yeniden dönmediğim ama hislerimin bitmediği alanlar. Kumaş üzerine dikiş ile resim işleme yoğun bir performans döneminin sonunda kendimi dinlenmeye aldığım ocak ayında keşfettiğim bir şey oldu. Yerleştirme daha önce bir iş için kullandığım, şimdiyse bir takım heyecanlı fikirlerimin olduğu bir alan. Önümüzdeki süreçte pratiğimde yer alacağı muhakkak, çünkü gitgide bir mekan kurmayı da bedenle/bedende yaratmaya çok benzetmeye başladım.

2016'da ilk küratörlük deneyimimi yaşadım. 26. Tüyap Istanbul Sanat Fuarı'nda Hayal Pavyonu adında bir yerleştirme kurduk Yekhan Pınarlıgil ve Murat Alat ile beraber. Fuar içerisindeki Umulmadık Topraklar bölümünde beden ve cinselliğin ana kıtasının dışına çağıran bir alandı Hayal 37. Sanatçının video, yerleştirme, kolaj, fotoğraf, ses gibi sanatın her yanına açılan bir iş seçkisiyle queer sanat ilk defa bir çağdaş sanat fuarında izleyiciyle buluştu. 8 günlük fuar boyunca her güne yayılan bir film gösterimi ve benim de içinde 6 günlük 'Kimler Geldi Kimler Geçti' adında bir performans ile yer aldığım programıyla bir hayli yoğun ve bol izleyicili bir fuar yaşadık Hayal'de.

2016 mayısından beri yürüttüğüm 'Fuckmekitty' adında bir queer performans projesi var. Şimdiye kadar Soho House Istanbul, Altes Finanzamnt Berlin gibi mekanlarda egemen cinselliğin dışına dair bir tahayyül sunan queer performanslar yaptım. 'Fuckmekitty', işbirlikleriyle çalışan ve işbirliklerine göre şekil alan bir proje. Tek prensibi egemen cinselliğin/beden algısının dışına bir kapı aralamak. Şu ana kadar 6zm, Elif Domanic, Harun Kohen, Seçkin Çınar, Derin Cankaya ve Gizem Aksu beraber performans yaptığımız isimlerden.

Şubat sonunda Izmir Siyah Pembe Üçgen Derneği'nin düzenlediği Baki Koşar Festivali'nde Elif Domanic ile beraber 'Bondage Dinner' adlı tat alma deneyimi ile BDSM dil ve estetiğini birleştiren performansımızı gerçekleştireceğiz. Ben ALAN Istanbul'da 'Zehirlenmiş Prenses'i yaparken Kadıköy Yeldeğirmeni'nde bulunan Harup'ta 10 – 19 şubat arasında queer sanat ve harekette bir gezintiye davet olan 'Gezinti' adlı sergide kumaş üzerine dikiş ile resim işlediğim 'Best Friends 4Ever' ve 'Üzerine Konuşmadan', bir de 'Sessizlik II' adlı iki işim yer alacak. Kişisel tarihimde bir geriye dönüş yolculuğu olan 'Cinsellik Tarihi' adında bir serinin iki parçası bu işler, 'Üzerine Konuşmadan' 2015 yılında yaptığım, daha önce LGBTİ+ Onur Haftası kapsamında Maumau'da sergilenen bir iş. 'Best Friends 4 ever' ise bu sergi için ürettiğim yeni bir iş. Beyaz, heteroseksüel aile masalının kırılganlığından yola çıkıyor ve bu sahte masalın ayakta kalması için ihtiyaç duyduğu sessizliği kırmaya girişiyor. Yaşanan fakat konuşulmayan cinsellikler, arzu akışlarının arkadaşlık adıyla gizlendiği bağlar bu serinin şimdiye kadarki yolunu oluşturdu.

'Hayal Pavyonu', Umulmadık Topraklar, 26. Tüyap Istanbul Sanat Fuarı, 2016

Bugüne kadar gerçekleştirdiğin performanslarla kendini Türkiye'deki ve dünyadaki performans sanatı içinde nerede konumlandırıyorsun? Türkiyeli bir sanatçı olarak deneyimlediğin avantajlar ve yaşadığın sorunlar nelerdir?

Performans büyük bir alan ve sonsuz seçeneğe, olasılığa gebe. Galiba kendimi konumlandırdığım yeri beslendiğim havuz oluşturuyor. Bu soruyu da ancak böyle yanıtlayabilirim. Bugün kendimi 50ler ve 60larda fluxus içinden doğan happeninglerin, John Cage, Joseph Beuys, Carole Scheemann, Jacki Apple, Yoko Ono, son dönem performansa yaklaşımından hoşlanmasam da elbet Abramovic, Bob Flanagan gibi sanatçıların oluşturduğu bir havuzdan beslenir görüyorum. Bu havuzda Stelarc, Olivier de Sagazan, La Pocha Nostra, Ron Athey, Orlan, Yann Marussich, Moon Ribas, Quimera Rosa, Daniel Coleman Chavez gibi sanatçılar yer alıyor. Türkiye'den örnek verirsem Nezaket Ekici, Gülhatun Yıldırım, Ata Doğruel, Itır Demir ilk aklıma gelen isimler. Bedeni hem üzerinde çalıştığım hem de beraber çalıştığım bir alan olarak görüyorum. Pratiğimi tanımlarken sıklıkla bedeni açılacak bir kaynak olarak gördüğümden bahsediyorum. Bu hem biyolojik olarak bedenin kendisine yönelik ilgimi, hem başlangıç noktasını hem de kendi öznelliğim olarak verdiğim projelerimin ardındaki düşünceyi açıklıyor. Son dönemlerde gitgide daha çok bedeni biyolojik ve kimyasal bir araştırma sahası, bir laboratuar olarak kavrıyor, ele alıyorum. Yanı sıra sabit bir tanımının yapılması zor bir alan olsa da kendimi queer sanat içinde konumlandırıyorum. Hayata bakışımdan, şeyleri ele alışımdan, yani benim dünyamdan dolayı böyle bu. İşlerimle açmak istediğim ya da araştırdığım alan ya da kurmak istediğim söze de niteliğini veren bir şey queer yani, bedene dair ya da bedenden çıkan cinsiyet ve cinselliğin iki kutuplu dünyasının ötesinde, heteroseksizmin dışında çok merkezli, anormatif bir bakış, bir ele alış. Bedenden çıkarak dünyaya yayılan bir şey bu.

Son birkaç yıldır Batı'da değil de Türkiye gibi bir coğrafyada büyümüş, yaşamış olmanın bana neler getirip neler götürdüğü üzerine yoğun şekilde düşündüğüm bir zamandan geçtim, geçiyorum. Orta sınıf bir aileden geliyorum, İzmirliyim. İlkokuldan, üniversiteye kadar İzmir'de bir fransız lisesinde okudum yani her ne kadar İzmir de, orta sınıf kültürü de ikircikli konular olsa da kabaca Batı kültüründe büyüdüğümü söyleyebilirim. Bu, bu ülkenin ayrıcalıklı tarafında yer almış olmam demekse de dünya genelindeki Türkiye'nin "arada" konumunun, ekonomik ve sosyal imkansızlıklarının yani dünyanın ayrıcalıklı olmayan bir alanında olmak anlamına geldiğini düşünüyorum. Ve bu başka türlü bir hayat bilgisi sağlıyor insana kanımca, müteşekkir olduğum bir bilgi bu.

Aynı zamanda öyle bir politik gündemde yaşıyor, öyle kahroluyoruz ki sıklıkla ve son yıllarda nerdeyse kesintisiz olarak kendi merkezini korumak oldukça zorlaşıyor. Olup bitenlerin kişinin yaşama sevincini götürdüğü, depresyonun, çaresizlik ve güçsüzlük hissinin yoğun olduğu zamanlardan geçerken sanat pratiğim çoğu zaman bana nefes veren en büyük şeylerden biri olsa da zaman zaman elbette zorlanıyorum. Bombalar ve saldırılarla yüzlerce ölüm yaşadığımız ve adalete hiçbir inancımızın olmadığı bir iklimde pratiğimin bundan etkilenmemesine imkan yok. Son dönemlerde işlerime giren kayıp, yas, ölüm konuları kesinlikle yaşadığımız coğrafyadan bağımsız değil mesela. Istanbul'da Sevinç Altan'ın Perde sergisi kapsamında yaptığım son kişisel projem, 'Kalp TC' bu konu üzerineydi. Uçlarına kırmızı iplerin bağlı olduğu iğnelerle göğsüme bir kalp yapıp içerisine tc yazdım ve ipleri izleyicilere uzattım.

Yanı sıra kolektiviteden çok beslenen bir kişi olarak bir araya gelebileceğimiz alanlarımızın azlığı, bir performans sanatçısı olarak performans

sanatına destek veren kurumların azlığı gibi konular aklıma ilk gelen sorunsallar. Performistanbul'un bu her iki açıdan da çok umut verici, güzel bir gelişme olduğunu düşünüyorum. Ve böyle bir ortamda Performistanbul ve ALAN Istanbul'un bu işbirliği ve Zehirlenmiş Prenses gibi 10 günlük bir performansın bir galeri mekanında gerçekleşmesi olanağını çok kıymetli buluyorum.

'Zehirlenmiş Prenses', ALAN İstanbul, 2017

Performanslarında genel olarak toplumsal sorunlara değinen işler yapıyorsun. Perform İstanbul işbirliği ile ALAN İstanbul'da 06 – 15 2017 tarihleri arasında gerçekleşecek 'Zehirlenmiş Prenses' adlı performansın Tarlabaşına ve oradaki kentsel dönüşüme odaklanıyor. Yarı zamanlı olarak kamusal bir alana taşınan bu performansı bize anlatabilir misin? Konunun çıkış noktası nedir?

Tarlabaşı'nda ben hiç yaşamamış olsam da, bölge özellikle dönüşüm öncesi orada yaşayan arkadaşlarımla beraber zaman geçirdiğim, gecelerimi, gündüzlerimi paylaştığım bir yerdi. Tarlabaşı'na kişisel ilgim böyle bir kişisel tarihten geliyor. Aynı zamanda Tarlabaşı'nın Istanbul'un eğlence merkezi Taksim'in yanı başındaki varlığıyla Istanbul'un kimliğine dair birçok şeyi bize gösterdiğini düşünüyorum. Demek istediğim, Tarlabaşı'nın kentsel dönüşümü Taksim'in kentsel dönüşümünü, Taksim'in kentsel dönüşümü nasıl bir hayat paketinin bize sunulduğunu ortaya koyuyor.

Varlık Vergisi, 6-7 Eylül olayları, 1964 Rum Tehciri gibi olaylarla gayrimüslim nüfusun bölgeyi terk etmesi sonucunda 60lar itibariyle bölge iç göç ile gelenler için bir mesken alanı haline geliyor ve 1984'te Tarlabaşı Bulvarı'nın açılmasıyla Beyoğlu bir dönüşüm sürecinden geçiyor. Tarihi ve mimari doku bozuluyor ve bu zamandan sonra 60lar itibariyle başlayan Tarlabaşı'nın Beyoğlu'nun pis arka sokağı olma konumu iyice pekişiyor. Dönüşüm projesi öncesinden hatırladığımız Tarlabaşı, büyük kısmı Beyoğlu'nun iş gücü de olan ancak vitrinde yer alamayacakların yani sermayeden pay alamayan grupların; transların, iç göç ile gelen Kürtlerin, mültecilerin vs. yaşadığı bir semt haline geliyor.

Diğer yandan 19. yüzyıldan itibaren Pera ülkenin Batılı yaşam tarzının yaşandığı bir alanı. Hatta Tarlabaşı'nın kuruluşu da Pera'daki levantenlere, çalışan elçilere konut alanı ihtiyacından doğuyor. Pera'nın ülkenin Batılı yüzü olma nosyonunu Türkiye Cumhuriyeti'nin Batılılaşma politikaları içerisinden okuyup bugün olan dönüşüme baktığımızda Cumhuriyet tarihine dair belki de bir kırılma noktasına işaret ettiğini düşünüyorum. Bütün bu özellikler Tarlabaşı'yla ilgilenmemin bir nedeni.

Ve tabi ki tüm bu anlattıklarım içerisinde bölgenin lubunya kültürünün şüphesiz önemli bir mekanı olmuş olmasının yeri kişisel tarihimin ve toplumsal tarihin kesiştiği nokta. Tarlabaşı'nı dönüşüm süreçlerine bulvarın kuaförlerinde, perukçularında başlamış trans kadınlardan, bir zamanların Hülya Kuaförü'nden dinlediğim anılar bu bölgenin yok oluşunu sessiz sedasız izlememe isteği doğuran bir şeydi kuşkusuz.

Bunlar gibi çıkış noktalarıyla 6 şubatta kendimi Tarlabaşı sokaklarına bırakıp bugünün Tarlabaşı'sını, Tarlabaşılarını bulmaya çalışacak, prensesi kuracak, zehre bakacağım. Belki Ekim Devrimi sonrası Istanbul'a kaçmış eski bir Rus prensesini bulur, onu galeriye getiririm kim bilir…

Bu, yerleştirme – performans, sanat eserinin üretimi – sanat eseri, kişisel tarih – toplumsal tarih gibi keskin bir şekilde kontürleri çizilmiş kavramların arasındaki sınırların bulanıklaşacağı bir süreç olacak. Birçok farklı mediumu kullanarak kendi bedenimde ve galeri mekanının bedeninde Tarlabaşı'nın Zehirlenmiş Prensesi'ni getirmeye çalışacağım.

Bu bir performans olduğu için neler yapacağımı önceden belirlememek, konunun bu tarafı üzerine mümkün olduğunca düşünmemek 6 şubata

kadar prensibim. Sürecin ve Tarlabaşı'nın bana neler yaşatacağına kendimi açacağım. Tek bildiğim 10 günün 8 günü günde 4 saat Tarlabaşı'nda olucağım, birkaç günde bir, farklı saatlerde gideceğim ki farklı saatlerin dinamiklerini görebileyim, kalan zaman boyu getirdiklerimle, anılar, hisler, fotoğraflar, sesler, videolar vb. galeride olacak, şu anki Tarlabaşı'nı, ve belki buradan yola çıkarak şu an içinde yaşadığımız kenti; dünün izleri, neoliberal politikaların yaşam alanlarına etkisini, hafızayı araştıracağım.

paylaş/share...